

EVROPSKA CENTRALNA BANKA

EUROSISTEM

ENOTNO OBMOČJE PLAČIL V EURIH (SEPA)

◀ POVEZAN TRG PLAČIL
MALIH VREDNOSTI ▶

KAZALO

Predgovor	5
Uvod	6
1. Oblikovanje enotnega območja plačil v eurih	7
> Kratek pregled SEPA	7
> Zakaj SEPA?	10
> Pobude bančnega sektorja	11
> Časovni načrt	14
2. Vpliv SEPA na zainteresirane strani	15
> Za potrošnike	16
> Za trgovce	16
> Za gospodarske družbe	17
> Za banke	17
> Za ponudnike infrastrukture	18
3. Elementi SEPA	19
> Plačilni instrumenti SEPA	19
> Infrastruktura SEPA	24
> Standardizacija	25
> Pravni okvir	26
4. SEPA in Eurosistem	27
> Vizija Eurosistema glede SEPA	27
> Glavna pozornost Eurosistema	27
> Zagotovitev nastanka SEPA	28
> Dolgoročna pričakovanja Eurosistema	29
Kolofon	30

Jean-Claude Trichet

PREDGOVOR

SEPA bo v euroobmočju odpravila razlike med plačili znotraj države in čezmejnimi plačili

Od uvedbe eurskih bankovcev in kovancev leta 2002 lahko potrošniki v celotnem euroobmočju plačujejo z gotovino iz ene denarnice in z eno samo valuto. Zdaj je prišel čas, da potrošnikom omogočimo še negotovinsko plačevanje z enega samega računa pod enakimi osnovnimi pogoji, ne glede na to, kje v euroobmočju se nahajajo. Za Eurosistem bo takšno enotno območje plačil v eurih (Single Euro Payments Area – SEPA) postalo realnost, ko bodo vsa eurska plačila v euroobmočju obravnavana

enako kot domača plačila in bo izginilo ločevanje med plačili znotraj države in čezmejnimi plačili. Za to ni potrebna le prilagoditev nacionalnih praks v bančnem sektorju, ampak tudi sprememba navad uporabnikov v vseh državah euroobmočja.

Te spremembe so potrebne zaradi večje povezanosti plačilnega trga, kar bo prineslo velike gospodarske koristi. SEPA namreč ne bo prinesla le bolj primerljivih storitev, ampak bo tudi okrepila konkurenco in spodbudila inovacije. Institucije, ki bodo sposobne izkoristiti nove tehnologije in strankam ponuditi dodatne storitve, bodo imele koristi od novega povezanega trga. V konkurenčnem in povezanem gospodarstvu je treba gledati naprej, tako da bo varnost in učinkovitost plačil malih vrednosti primerljiva z današnjimi najboljšimi nacionalnimi plačilnimi sistemi.

Pomembno je, da projekta SEPA ne obravnavamo kot enkratni dogodek, ampak kot projekt, ki se neprestano razvija in spodbuja evropsko povezovanje ter si prizadeva izboljšati vse vidike trga plačil malih vrednosti v euroobmočju. SEPA bo znatno prispevala k tako imenovani lizbonski strategiji, katere cilj je spodbujati konkurenčnost in zagotavljati neprestan razvoj evropskega gospodarstva. Projekt SEPA je v celoti del vzpostavitve enotnega trga v Evropi in zahteva popolno podporo vseh zainteresiranih strani, zlasti celotnega bančnega sektorja. Projekt SEPA močno podpira tudi Eurosistem.

SEPA bo spodbujala konkurenco in inovacije ter izboljšala pogoje za uporabnike

SEPA bo prispevala tudi k bolj konkurenčni Evropi

Jean-Claude Trichet

Predsednik Evropske centralne banke

UVOD

Od ustanovitve Evropske gospodarske skupnosti leta 1958 so približevanje k bolj povezanemu evropskemu finančnemu trgu zaznamovali številni dogodki, nedvomno pa je bila najbolj vidna uvedba eura leta 1999 in zlasti prehod na eurogotovino leta 2002 v državah euroobmočja. Manj vidna, vendar tudi zelo pomembna, je bila vzpostavitev sistema centralnih bank za plačila velikih vrednosti (TARGET), ki je začel delovati 1. januarja 1999. TARGET je hrbtenica eurskega finančnega sistema ter orodje za izvajanje enotne denarne politike Eurosistema.

Projekt SEPA je naslednji velik korak k tesnejšemu evropskemu povezovanju. SEPA bo omogočila negotovinsko plačevanje v eurih vsem upravičencem, ki se nahajajo kjerkoli v euroobmočju, z uporabo enega samega bančnega računa in enotnega niza plačilnih instrumentov. S tem bodo vsa eurska plačila malih vrednostih postala „domača“ in v euroobmočju ne bo več razlike med plačili znotraj države in čezmejnimi plačili.

Leta 2002 je bančni sektor začel ta zahtevni projekt z ustanovitvijo Evropskega sveta za plačila, ki opredeljuje nova pravila in postopke za eurska plačila. Pri tem niso vključene samo zainteresirane strani na euroobmočju, ampak tudi zainteresirane strani v drugih državah Evropske unije (EU), Islandiji, Lichtensteinu, na Norveškem in v Švici. Skupnosti zunaj euroobmočja bodo tako imele priložnost sodelovati v eurskih plačilnih sistemih in sprejeti standarde in prakse SEPA ter tako prispevati k vzpostavitvi enotnega trga plačilnih storitev.

V tej brošuri je na kratko predstavljena SEPA. Eurosistem (Evropska centralna banka (ECB) in nacionalne centralne banke (NCB) euroobmočja) je odgovoren za nemoteno delovanje plačilnih sistemov in zato posebno pozornost namenja vzpostavitvi SEPA v euroobmočju. Ta brošura se zato osredotoča predvsem na euroobmočje.

OBLIKOVANJE ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

> KRATEK PREGLED SEPA

SEPA JE:

- > območje, na katerem bodo potrošniki, gospodarske družbe in drugi gospodarski udeleženci lahko plačevali in sprejemali plačila v eurih, tako znotraj državnih meja kot zunaj njih, pod enakimi osnovnimi pogoji, pravicami in obveznostmi, ne glede na to, kje se nahajajo.

CILJ SEPA JE:

- > pospeševanje evropskega povezovanja s pomočjo konkurenčnega in inovativnega trga plačil malih vrednosti v euroobmočju, ki lahko omogoči višjo raven storitev, bolj učinkovite produkte in cenejše alternativne možnosti za opravljanje plačil.

SEPA SESTAVLJAJO:

- > enotna valuta,
- > enoten niz eurskih plačilnih instrumentov – kreditna plačila, direktne obremenitve in kartična plačila,
- > učinkovita infrastruktura za obdelavo eurskih plačil,
- > skupni tehnični standardi,
- > skupne poslovne prakse,
- > usklajena pravna podlaga,
- > stalen razvoj strankam prijaznih storitev.

OBLIKOVANJE ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

PRI VZPOSTAVITVI SEPA MORAJO SODELOVATI VSI NASLEDNJI UDELEŽENCI:

- > **Evropski bančni sektor**, ki je odgovoren za prestrukturiranje plačilnih sistemov euroobmočja. To prestrukturiranje bo kratkoročno povzročilo precejšnje stroške, vendar bo evropski bančni sektor srednjeročno in dolgoročno zmanjšal stroške plačil v euroobmočju in dobil priložnost za ustvarjanje novih prihodkov. Sektor je za usklajevanje svojih prizadevanj pri upravljanju projekta SEPA ustanovil samoregulativen organ. Ta organ, Evropski svet za plačila (European Payments Council – EPC), sestavlja 65 evropskih bank, skupaj s tremi evropskimi združenji kreditnega sektorja in Bančnim združenjem za euro (Euro Banking Association – EBA). V EPC so zastopane članice iz EU, Islandije, Lichtensteina, Norveške in Švice, njegovo delo pa je usmerjeno na vsa eurska plačila v teh državah.

www.europeanpaymentscouncil.org

- > **Evropski sektor za kliring in poravnavo plačil**, katerega cilj je zagotoviti, da instrumenti SEPA dosežejo vse upravičence v euroobmočju. Pri tem delu dejavno sodelujejo različni ponudniki infrastrukture, kot so centri za obdelavo kartic, Evropsko združenje avtomatiziranih klirinških hiš (EACHA) in EBA. Evropsko združenje avtomatiziranih klirinških hiš razvija vrsto postopkov za zagotovitev interoperabilnosti med infrastrukturami (avtomatizirane klirinške hiše), EBA pa je razvila STEP2, ki je prva vseevropska avtomatizirana klirinška hiša (PEACH) za kliring tako čezmejnih kot tudi domačih plačil malih vrednosti v eurih.

www.eacha.org
www.abe.org

- > **Gospodarske družbe euroobmočja** (podjetja, trgovci, mala in srednja podjetja), ki so vključene v razvoj standardov za zmanjšanje ročnega dela pri obdelavi plačil, od predložitve računov do storitev usklajevanja. Njihova pozornost je namenjena oblikovanju avtomatiziranih postopkov (avtomatizirana obdelava plačil od začetka do konca – e2e STP), kar bo znižalo stroške plačevanja in sprejemanja plačil. Finančni direktorji podjetij so organizirani v evropskih združenjih poslovnih finančnikov (EACT).

www.eact-group.com

OBLIKOVANJE ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

- > **Javne uprave** in **potrošniki** bodo uporabniki novih plačilnih instrumentov SEPA. Vlade in javne uprave opravljajo znatna plačila tako na nacionalni ravni kot prek meja, ki so povezana s pokojninami, socialnimi in drugimi prejemki ter davki. Zaradi tega je njihova trdna zaveza nujna. Oktobra 2006 je Svet ministrov EU za gospodarske zadeve in finance (Ekonomsko-finančni svet) izrazil svojo veliko podporo oblikovanju SEPA.

www.consilium.europa.eu

V projekt SEPA so vključeni naslednji **organi oblasti**:

- > **Eurosistem** (ECB in nacionalne centralne banke euroobmočja) je v številnih publikacijah poudaril svoja pričakovanja v zvezi s projektom ter natančno spremlja napredek in razvoj v zvezi s SEPA.
- > **Evropska komisija** je razvila strategijo, katere namen je odstraniti ovire na notranjem trgu in poenostaviti njegova pravila, na primer s predlogom Direktive o plačilnih storitvah (DPS).
- > V času razvoja projekta se pričakuje, da se bodo **državne oblasti** vse bolj vključevale v priprave za uveljavitev plačilnih shem SEPA.

www.ecb.int

http://ec.europa.eu/internal_market

OBLIKOVANJE ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

> ZAKAJ SEPA?

Gospodarstvo euroobmočja trenutno ne more izkoristiti prednosti enotnega trga

Gospodarstvo euroobmočja trenutno ne more v celoti izkoristiti vseh prednosti monetarne unije. Stranke imajo težave pri opravljanju eurskih plačil malih vrednosti v druge države euroobmočja, ker za taka plačila pogosto potrebujejo več časa. Dokler bo tako, ne moremo reči, da je euro v celoti uveden kot enotna valuta.

Kljub uvedbi eura leta 1999 in razvoju sistema TARGET, ki je skupni sistem plačil velikih vrednosti za euro, se elektronska plačila malih vrednosti („plačila na drobno”) na euroobmočju še naprej različno obdelujejo. Število in raznolikost plačilnih instrumentov, standardov in infrastruktur za obdelavo plačil malih vrednosti se od uvedbe eura pravzaprav ni spremenilo. Zato morajo imeti gospodarske družbe z velikim številom čezmejnih plačil bančne račune v državah, kjer poslujejo, da lahko upravljajo svoj plačilni promet.

Ta razdrobljenost ne vpliva samo na čezmejna plačila, ampak tudi na eurska plačila znotraj države, ker preprečuje inovacije in konkurenco na ravni euroobmočja. Zainteresirane strani morajo upoštevati tudi različna pravila in zahteve, ki so odvisne od njihove matične države. Oblikovanje

Razdrobljene evropske trge plačil malih vrednosti bo postopoma nadomestil popoln in konkurenčen trg euroobmočja

skupnega okvira bo ustvarilo priložnost za inovativne plačilne rešitve, ki bodo na voljo ne glede na državne meje.

Cilj SEPA je torej oblikovati povezan, konkurenčen in inovativen trg plačil malih vrednosti za vsa negotovinska eurska plačila, ki bodo sčasoma potekala popolnoma

elektronsko. Tako bodo prednosti SEPA deležne vse stranke.

OBLIKOVANJE ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

> POBUDE BANČNEGA SEKTORJA

Pri oblikovanju SEPA bančni sektor največjo pozornost namenja razvoju plačilnih instrumentov SEPA. Da bi omogočili lažjo uporabo teh plačilnih instrumentov, se je bilo treba lotiti treh glavnih področij. Prvič, bančni sektor je razvil nove plačilne sheme za kreditna plačila in direktne obremenitve ter oblikoval okvir za kartična plačila. Drugič, preučil je možne dodatne storitve, ki bi lahko izboljšale obdelavo plačil. Tretjič, opredelil je načela za osnovno infrastrukturo obdelave in obravnaval vprašanja standardizacije.

Novi **plačilni instrumenti**, ki jih bo bančni sektor nudil svojim strankam, bodo temeljili na novem nizu pravil, praks in standardov za eurska plačila.

EPC je oblikoval pravilnik za dve novi shemi plačil in en okvir, znotraj katerih lahko banke razvijejo plačilne produkte SEPA:

- > **kreditna plačila SEPA**
- > **direktne obremenitve SEPA**
- > **kartična plačila SEPA.**

Glede kreditnih plačil in direktnih obremenitev je bila izbrana strategija „zamenjave“, in sicer so bile za oboje oblikovane nove skupne sheme za eurska plačila. Te sheme so opisane v pravilniku, ki zajema pravila, prakse in standarde, ki se uporabljajo za taka eurska plačila. Za kartična plačila pa je bila izbrana strategija „prilagajanja“, ki obstoječim shemam in njihovim upravljavcem oz. upravljavcu omogoča prilagoditev na nov niz poslovnih in tehničnih standardov in postopkov. EPC je opredelil usmeritve, ki zajemajo tudi prilagoditve trenutnega poslovanja kartičnih shem (in tudi izdajateljev, pridobiteljev in upravljavcev kartic), ki so potrebne za njihovo skladnost z načeli SEPA za eurska kartična plačila. Osnovna značilnost obeh pristopov je jasno ločevanje shem (pravil, praks in standardov) od infrastrukture.

OBLIKOVANJE ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

Finančne institucije so odgovorne za kakovost svojih produktov SEPA in lahko strankam prosto nudijo izboljšane produkte SEPA, če so ti v skladu s shemami, opredeljenimi v pravilnikih in okvirih (glej dodatne opsijske storitve spodaj).

Dodatne opsijske storitve. Finančne institucije lahko na podlagi shem SEPA posamezno ali v sodelovanju z drugimi oblikujejo in svojim strankam ponudijo izboljšane produkte ali storitve.

Izboljšave produktov

vključujejo

- > hitrejšo poravnavo plačil
- > določitev bančne identifikacijske kode (BIC) na podlagi mednarodne številke bančnega računa (IBAN)

Storitve z dodano vrednostjo

vključujejo

- > elektronsko izdajanje računov
- > e-usklajevanje
- > plačilne rešitve za internetno bančništvo

Primer izboljšave produkta je možnost hitre poravnave kreditnih plačil (prioritetna plačila), kjer lahko banke strankam omogočijo poravnavo nujnih kreditnih plačil znotraj enega bančnega dne. Druga izboljšava produkta je možnost, da stranke pri opravljanju plačil navedejo samo IBAN brez dodatne kode BIC. Ponudnik storitev bo nato BIC določil iz številke IBAN.

Storitve z dodano vrednostjo so opredeljene kot napredne storitve, pogosto povezane s plačilnimi instrumenti SEPA. Načeloma lahko te storitve nudijo tako banke kot nebanke. Eurosistem spodbuja EPC in podjetja – kot je Evropsko združenje poslovnih finančnikov – k sodelovanju pri razvoju rešitev in minimalnih standardov za nekatere najbolj pogosto uporabljene storitve z dodano vrednostjo. Začelo se je delo na **elektronskem fakturiranju** (elektronskem izdajanju računov): to je storitev, ki se strankam ponudi pred plačilom, tako da se račun pošlje neposredno internetni bančni aplikaciji plačnika in ko plačnik sprejme račun, se izdela avtomatizirani plačilni nalog, ki vsebuje vse potrebne informacije o plačniku in prejemniku plačila. Druga storitev je **elektronsko usklajevanje** (e-usklajevanje): to je storitev, ki se strankam ponudi po plačilu: računi se avtomatizirano povežejo s plačili,

OBLIKOVANJE ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

evidence prejemnika plačila pa se samodejno posodobijo. Uporaba storitev z dodano vrednostjo skupaj s plačilnimi instrumenti SEPA lahko ustvari precejšnje možnosti za prihranke v gospodarstvu, ker te storitve odpravljajo papir in omogočajo avtomatizirano obdelavo plačil od začetka do konca.

Avtomatizirana obdelava plačil od začetka do konca:

Storitve z dodano
vrednostjo, ki se
ponudijo pred
plačilom

Obdelava
plačila

Storitve z dodano
vrednostjo, ki se
ponudijo po
plačilu

Infrastruktura zagotavlja operativno stran pri kliringu in poravnavi eurskih plačil.

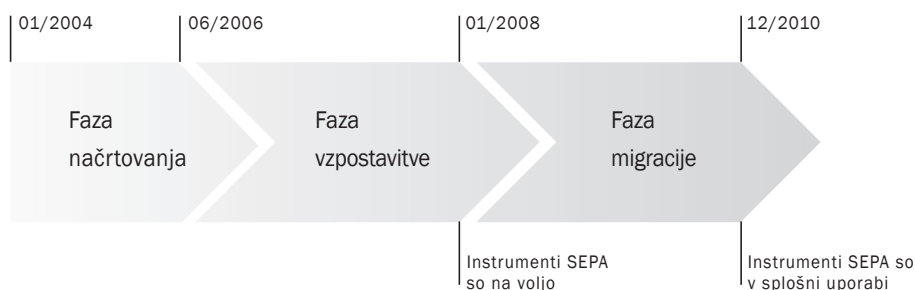
EPC je opredelil okvir, ki pojasnjuje pravila in postopke, ki jih morajo upoštevati ponudniki infrastrukture (tj. avtomatizirane klirinške hiše, centri za obdelavo kartičnih shem in drugi centri za obdelavo, ki za finančne institucije obdelujejo, prenašajo in izmenjujejo informacije v zvezi s plačili). Običajno so ti ponudniki infrastrukture odgovorni za upravljanje pravil, praks in standardov v zvezi s plačili znotraj države in nudijo svoje storitve obdelave tudi finančnim institucijam. V novem okolju SEPA so pravila in standardi opredeljeni v shemah SEPA, ki so na splošno ločene od infrastrukture za obdelavo. To ločevanje bo omogočilo ponudnikom infrastrukture, da med sabo konkurirajo in svoje storitve obdelave ponudijo katerikoli banki ali ponudniku kartične sheme.

Prvo vseevropsko avtomatizirano klirinško hišo (STEP2) upravlja EBA Clearing. Evropsko združenje avtomatiziranih klirinških hiš razvija okvir, ki bo olajšal interoperabilnost med različnimi evropskimi infrastrukturami. Okvir naj bi tako omogočil, da vsa kreditna plačila in direktne obremenitve SEPA pošilja in prejema katera koli stranka v Evropi.

OBLIKOVANJE ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

> ČASOVNI NAČRT

EPC je oblikoval časovni načrt projekta SEPA na podlagi treh glavnih faz: faza načrtovanja, faza vzpostavitve in faza migracije.

Prva faza, to je **faza načrtovanja**, se je začela leta 2004 in je že skoraj končana. Ta faza zajema oblikovanje novih shem za kreditna plačila in direktne obremenitve ter okvirov, ki bodo veljali za kartice in infrastrukturo za kliring in poravnavo plačil. Razviti so bili tudi potrebni standardi in specifikacije glede varnostnih zahtev.

Druga faza, to je faza **vzpostavitve**, se je začela sredi leta 2006 in bo potekala do konca leta 2007. V tej fazi projekta bo pozornost namenjena pripravam na uvedbo novih instrumentov, standardov in infrastrukture SEPA. V tej fazi bo opravljeno tudi testiranje. Nacionalni organi za izvajanje/migracijo, ki so bili ustanovljeni v vseh državah euroobmočja, bodo pomagali s spremljanjem priprav različnih zainteresiranih strani na uvedbo SEPA. Te zainteresirane strani so zelo raznolike, saj obsegajo banke, upravljavce infrastrukture, javne uprave, gospodarske družbe in druge uporabnike.

Zadnja faza bo faza **migracije**, v kateri bodo nacionalne sheme plačil obstajale skupaj z novimi shemami SEPA. Strankam bodo na voljo tako »stari« nacionalni instrumenti kot novi instrumenti SEPA, infrastrukture za kliring in poravnavo plačil pa bodo lahko obdelale plačila, opravljena z obema vrstama instrumentov. Cilj je doseči postopno migracijo v SEPA, ki jo bo sprožil trg sam, tako da bi bila do konca leta 2010 preusmerjena kritična masa transakcij.

VPLIV SEPA NA ZAINTERESIRANE STRANI

Projekt SEPA bo imel velik vpliv na vse zainteresirane strani, saj ponuja priložnosti in izzive. SEPA bo prinesla večjo konkurenco, ker bo euroobmočje postalo povezan trg, na katerem lahko ponudniki povsod nudijo svoje storitve. Zaradi večje izbire med ponudniki storitev ter ekonomij obsega bodo imele stranke na voljo več konkurenčnih rešitev za plačila. Poleg tega bo SEPA zagotovila naslednje koristi.

VPLIV SEPA NA ZAINTERESIRANE STRANI

> ZA POTROŠNIKE

Plačilni instrumenti SEPA bodo na voljo na celotnem euroobmočju, kar bo na splošno olajšalo življenje potrošnikov.

- > Potrošniki bodo potrebovali **en sam bančni račun**. S tega računa bodo lahko opravljali eurska kreditna plačila in direktne obremenitve kjerkoli v euroobmočju prav tako enostavno, kot sedaj opravljajo plačila znotraj države. Posamezniki bodo lahko na primer plačali najemnino za otroke, ki študirajo v tujini, počitniško hišo ali storitve, ki jih zagotavljajo evropske gospodarske družbe, npr. storitve mobilne telefonije, zavarovalnice, javne gospodarske službe itd. Ljudje, ki živijo, delajo ali študirajo v drugi državi, ne bodo več potrebovali enega bančnega računa doma in drugega v tujini.
- > Uporaba **plačilnih kartic** bo učinkovitejša, ker bodo lahko potrošniki uporabljali isto kartico za vsa eurska plačila. S tem se bo zmanjšala potreba, da bi s seboj nosili gotovino.
- > Potrošnikom bo mogoče ponuditi **inovativne storitve** ne glede na državne meje. Dolgoročen cilj bančnega sektorja je, da se plačilni instrumenti SEPA uporabljajo samo v elektronski obliki. Plačila bo mogoče enostavno uporabljati skupaj s storitvami z dodano vrednostjo, to so storitve, namenjene poenostavitvi postopka plačila pred poravnavo plačila in po njej, tako za stranke kot za podjetja. To vključuje elektronsko izdajanje računov, izvedbo mobilnega ali internetnega plačevanja, e-letalske vozovnice, obvestila o kreditnem plačilu ali e-usklajevanje. S tem bodo stranke za plačevanje porabile manj časa.

> ZA TRGOVCE

Plačilne kartice postajajo pri potrošnikih najbolj priljubljen plačilni instrument ter hitro nadomeščajo čeke in plačila v gotovini. Zato se v prihodnje pričakuje rast uporabe kartic. Trgovci za sprejemanje kartičnih plačil potrebujejo sporazum z banko pridobiteljico, ki obdela kartična plačila za trgovca tako, da uredi informacije o plačilu in imetniku kartice ter jih prek klirinške infrastrukture posreduje banki imetnika kartice. V zvezi s tem SEPA nudi naslednje prednosti.

- > Pridobitelji bodo lahko obdelali vsa kartična plačila, ki so v skladu z zahtevami SEPA, tudi čezmejna. V okolju SEPA bodo lahko trgovci za obdelavo kartičnih plačil **izbrali katerega koli pridobitelja** na euroobmočju; to bo povečalo konkurenco in znižalo stroške.
- > Terminali na prodajnih mestih na euroobmočju bodo **vse bolj standardizirani**. Zato bo izbira ponudnikov terminalov večja, trgovci pa bodo lahko z enim samim terminalom sprejeli večji nabor kartic. Zaradi večje konkurence med kartičnimi shemami naj bi se znižale tudi provizije.

VPLIV SEPA NA ZINTERESIRANE STRANI

> ZA GOSPODARSKE DRUŽBE

SEPA bo gospodarskim družbam omogočila poenostaviti upravljanje plačil.

- > Gospodarske družbe bodo lahko svoje finančne transakcije v eurih opravile centralno **z enega bančnega računa in z uporabo plačilnih instrumentov SEPA**. Obdelava plačil bo poenostavljena, ker se bo za prilive in odlive uporabljala enaka oblika. Gospodarske družbe, ki poslujejo na celotnem euroobmočju, bodo z združitvijo upravljanja plačil in likvidnosti na enem mestu prihranile ne le stroške, ampak tudi čas.
- > **Storitve z dodano vrednostjo**, kot je elektronsko izdajanje računov in e-usklajevanje, bodo gospodarskim družbam omogočile, da nadalje optimizirajo obdelavo plačil. Danes so te storitve pogosto na voljo samo na nacionalni ravni, ker je zaradi različnih oblik plačil čezmejna uporaba težka. Zaradi standardiziranih shem plačil SEPA bo to oviro lažje premagati.

Uredba št. 2560/2001 je bila uvedena zato, da se izenačijo stroški primerljivih domačih in čezmejnih plačil. Od 1. julija 2002 se uporablja za kartična plačila in dvige na bankomatih, od 1. julija 2003 pa za kreditna plačila do 12.500 €. Od 1. januarja 2006 se uporablja tudi za prenose v eurih do vrednosti 50.000 € med dvema računoma v EU, denominiranimi v eurih.

> ZA BANKE

SEPA bo z zagotovitvijo novih plačilnih instrumentov in infrastrukture za celotno euroobmočje bankam prinesla naslednje koristi.

- > Banke bodo lahko **razširile** svoje poslovanje in konkurirale na ravni euroobmočja, ker bo vsaka banka lažje nudila svoje storitve vsakemu posamezniku na euroobmočju. Banke lahko svoje poslovanje razširijo tudi tako, da svojim strankam poleg produktov SEPA ponudijo tudi storitve z dodano vrednostjo.
- > SEPA bo okrepila evropsko povezovanje in **tržno učinkovitost**. Z uskladitvijo pogojev opravljanja plačil bo območje SEPA zagotavljalo en sam niz pravil, enak in odprt dostop, dosegljivost, preglednost in interoperabilnost, kar bo spodbujalo konkurenco in s tem bankam omogočilo, da s pogajanjem od ponudnikov storitev dobijo boljše pogoje.
- > Uredba št. 2560/2001, ki določa načelo enakih stroškov za čezmejna in primerljiva domača plačila v EU, je ustvarila neravnovesje med bančnimi provizijami in stroški za čezmejna plačila. To neravnovesje je mogoče premostiti le, če se obdelava čezmejnih plačil – v smislu obdelave, kliringa

in poravnave – reorganizira tako, da postane prav tako učinkovita in cenovno ugodna kot obdelava plačil znotraj države, kar je primarni cilj SEPA.

VPLIV SEPA NA ZAINTERESIRANE STRANI

> ZA PONUDNIKE INFRASTRUKTURE

Ločitev upravljanja sheme od ponudnikov infrastrukture bo povečala konkurenco med ponudniki infrastrukture (kot so avtomatizirane klirinške hiše in centri za obdelavo kartic).

- > Ponudniki infrastrukture **ne bodo več omejeni z državnimi mejami**, ampak bodo lahko svoje storitve v podporo instrumentov SEPA opravljali na celotnem euroobmočju.
- > **Interoperabilnost** ali medsebojno povezovanje med različnimi ponudniki infrastrukture bo omogočeno prek skupnega niza tehničnih standardov.
- > Centri za procesiranje kartic bodo lahko **opravljali storitve za različne kartične sheme in pridobitelje** na celotnem euroobmočju.

MIGRACIJA IN STRANKE

Celoten vpliv prehoda na SEPA naj bi bil za stranke čim manjši, čeprav bo to odvisno predvsem od vrste storitev, ki jih bodo ponudile njihove banke. Stranke bi lahko občutile nekaj sprememb, ko bodo domače plačilne instrumente nadomestili plačilni instrumenti SEPA. Nacionalno številko bančnega računa uporabnika bi lahko na primer nadomestil IBAN ali BIC, obrazci za plačila pa bi se lahko razlikovali od sedanjih nacionalnih obrazcev.

ELEMENTI SEPA

Projekt SEPA je projekt v teku, katerega cilj je preoblikovati sedanje razdrobljene trge eurskih plačil malih vrednosti v enoten domači trg. EPC razvija gradnike, na katerih temelji projekt SEPA. Ko bodo ti gradniki vzpostavljeni, bo naslednji korak razviti storitve z dodano vrednostjo, ki lahko spodbujajo območje plačil brez papirja, z avtomatizirano obdelavo plačil od začetka do konca pri vseh plačilnih instrumentih, skladnih z zahtevami SEPA.

ENOTNO OBMOČJE PLAČIL V EURIH

Avtomatizirana obdelava plačil od začetka do konca

Storitve z dodano vrednostjo

+

Samo elektronska uporaba

+

Skupni plačilni instrumenti, infrastruktura,
standardi in pravna podlaga

> PLAČILNI INSTRUMENTI SEPA

EPC je v okviru SEPA opredelil dve novi shemi plačil – kreditna plačila in direktne obremenitve – ter okvir SEPA za kartice. Sedanje nacionalne instrumente bodo postopoma nadomestili instrumenti SEPA, ki temeljijo na teh skupnih shemah in okviru.

ELEMENTI SEPA

KREDITNA PLAČILA SEPA

Schema kreditnih plačil SEPA je medbančna shema plačil, ki opredeljuje skupen niz pravil in postopkov za kreditna plačila v eurih. Opredeljuje minimalno skupno raven storitve in časovni okvir, v katerem morajo finančne institucije, ki sodelujejo v shemi, opraviti kreditna plačila SEPA.

Značilnosti sheme kreditnih plačil SEPA:

- > pokriva celotno območje SEPA – doseči je mogoče katero koli stranko;
- > celoten znesek se knjiži v dobro računa upravičenca;
- > ni omejitve glede vrednosti plačila;
- > najdaljši čas poravnave je tri delovne dni¹⁾;
- > shema je ločena od infrastrukture za obdelavo;
- > za identifikacijo računa se uporabljata IBAN in BIC;
- > za zavrnjena in vrnjena plačila obstaja izčrpen sklop pravil.

1) Čas poravnave je odvisen od končnega besedila Direktive o plačilnih storitvah.

Kaj je kreditno plačilo?

Plačilo, ki ga sproži plačnik. Pri kreditnem plačilu se plačilni nalog pošlje plačnikovi banki, ki sredstva prenese banki prejemnika kreditnega plačila, lahko tudi prek več posrednikov.

ELEMENTI SEPA

DIREKтна OBREMenITEV SEPA

Shema direktne obremenitve SEPA je medbančna shema plačil, ki opredeljuje skupen niz pravil in postopkov za direktne obremenitve v eurih. Opredeljuje minimalno skupno raven storitev in časovni okvir, v katerem morajo biti finančne institucije, ki sodelujejo v shemi, sposobne opravljati svojo vlogo banke dolžnika.

Dva modela direktne obremenitve SEPA

Nova shema direktne obremenitve SEPA bo sestavljena iz dveh različnih modelov. V prvem modelu da dolžnik pooblastilo neposredno upniku, v drugem modelu pa da dolžnik pooblastilo neposredno svoji banki.

Značilnosti sheme direktne obremenitve SEPA:

- > pokriva celotno območje SEPA – direktne obremenitve se lahko izvršijo za katerega koli prejemnika;
- > zajema tako ponavljajoča kot enkratna plačila v eurih;
- > najdaljši čas poravnave je pet delovnih dni za prvo plačilo in dva delovna dneva za ponavljajoča plačila²⁾;
- > omogoča ločitev sheme od infrastrukture za obdelavo;
- > za identifikacijo računa se uporabljata IBAN in BIC;
- > za zavrnjena in vrnjena plačila obstaja izčrpen sklop pravil.

Posebne značilnosti

- > Razvija se tudi shema medpodjetniških direktnih obremenitev (B2B).

2) Čas poravnave je odvisen od končnega besedila Direktive o plačilnih storitvah.

Kaj je direktna obremenitev?

Prenos, ki ga sproži prejemnik plačila prek svoje banke, po dogovoru med prejemnikom plačila in plačnikom (pošiljateljem). Direktne obremenitve se pogosto uporabljajo za ponavljajoča plačila (kot so računi javnih gospodarskih služb) z vnaprejšnjim pooblastilom plačnika. Direktne obremenitve se uporabljajo tudi za enkratna plačila, če jih plačnik odobri.

ELEMENTI SEPA

KARTIČNA PLAČILA SEPA

Kartična plačila SEPA bodo potekala v skladu z vrsto temeljnih načel, ki se jim bodo morali izdajatelji, pridobitelji, kartične sheme in upravljavci prilagoditi. Ta načela je razvil EPC in se imenujejo okvir SEPA za kartice.

Značilnosti kartičnih plačil SEPA:

- > imetniki kartic bodo lahko z eno kartico plačevali na celotnem euroobmočju (omejujejo jih le blagovne znamke, ki jih sprejemajo trgovci);
- > imetniki kartic in trgovci bodo lahko opravljali in sprejemali kartična plačila na celotnem euroobmočju na skupen in vedno enak način;
- > centri za obdelavo plačilnih kartic bodo lahko konkurirali eden drugemu in svoje storitve opravljali na celotnem euroobmočju, zato bo trg obdelave plačilnih kartic bolj konkurenčen, zanesljiv in stroškovno učinkovit.

Kaj je kartično plačilo?

Izmed številnih vrst plačilnih kartic, ki so na voljo imetnikom kartic, lahko navedemo dve glavni vrsti:

- > **debetne kartice**, ki imetniku omogočajo, da za opravljene nakupe svoj račun bremeni neposredno in posamezno;
- > **kreditne kartice**, ki imetniku omogočajo nakupe v okviru določenega kreditnega limita. Znesek se poravnava ob koncu določenega obdobja v celoti ali deloma, preostali znesek pa šteje za podaljšan kredit, za katerega se imetniku kartice zaračunajo obresti.

ELEMENTI SEPA

GOTOVINA SEPA

Nemoteno delovanje plačilnih sistemov zahteva različne instrumente, tudi gotovino.

Za oblikovanje tako imenovanega enotnega eurskega gotovinskega območja (single euro cash area – SECA) za vse, ki poklicno obdelujejo gotovino, je ECB sprejela več ukrepov z namenom prispevati k poštenemu konkurenčnemu okolju na področju gotovinskih storitev Eurosistema. Ti ukrepi vplivajo na bančni sektor, ki je glavni partner Eurosistema na področju gotovinskih storitev in njegov posrednik pri zagotavljanju gotovine prebivalstvu. Sprejeti bodo nadaljnji ukrepi, da se srednjeročno doseže večje zbliževanje gotovinskih storitev nacionalnih centralnih bank.

Kdo izdaja bankovce?

ECB ima izključno pravico odobriti izdajanje bankovcev v euroobmočju. Nacionalne centralne banke Eurosistema dajo eurobankovce v obtok prek bančnega sektorja. Glavna distribucijska pot do prebivalstva je prek bankomatov.

ELEMENTI SEPA

> INFRASTRUKTURA SEPA

Okvir SEPA za kliring in poravnavo plačil določa načela, v skladu s katerimi bodo ponudniki infrastrukture podpirali sheme kreditnih plačil in direktnih obremenitev SEPA. Ločuje vlogo in naloge shem (tj. pravil za različne plačilne instrumente) in infrastrukture (tj. ponudnikov, ki finančnim institucijam nudijo storitve obdelave). Okvir vključuje tudi razvrstitev različnih vrst infrastruktur, od vseevropske avtomatizirane klirinške hiše in medskupinskih dogovorov do čisto dvostranskih dogovorov.

ZNAČILNOSTI INFRASTRUKTURE SEPA ZA KLIRING IN PORAVNAVO PLAČIL

Namen je oblikovati infrastrukturo, v kateri je mogoče plačevati, prejemati ali poravnati vsa eurska plačila, neposredno ali posredno. Do konca leta 2010 naj bi bile vse vrste infrastruktur sposobne obdelovati plačilne instrumente SEPA. Drugi cilj je zagotoviti popolno preglednost storitev in cen ponudnikov infrastrukture. Okvir SEPA za kliring in poravnavo plačil je torej zasnovan tako, da bo zagotavljal:

- > dosegljivost vseh bank euroobmočja in
- > ločevanje shem in infrastrukture.

Kaj je kliring in kaj je poravnava?

Kliring je postopek prenosa, usklajevanja in potrjevanja plačilnih nalogov ter določitev končne pozicije za poravnavo (bodisi na podlagi posameznih transakcij ali svežnja transakcij). **Poravnava** je prenos sredstev med plačnikom in prejemnikom plačila (in med plačnikovo banko in banko prejemnika plačila).

ELEMENTI SEPA

> STANDARDIZACIJA

EPC je sprejel skupni pristop k razvoju standardov, da bi omogočil avtomatizirano obdelavo vseh plačil v eurih.

- > EPC je opredelil **poslovne zahteve**, ki opisujejo podatkovne elemente, ki se izmenjujejo med finančnimi posredniki. Ti elementi so na voljo v Pravilnikih za kreditna plačila SEPA in direktne obremenitve SEPA.
- > EPC je poslovne zahteve preoblikoval v **logične podatkovne elemente**. Ti dogovorjeni podatkovni elementi so bili objavljeni v dokumentu SEPA podatkovni model (SEPA Data Model).
- > Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO) je te logične podatkovne elemente preoblikovala v splošne sporočilne standarde za finančni sektor, in sicer **sporočilne standarde** UNIFI (ISO 20022) XML. Ti standardi bodo osnova za izgradnjo sporočil v standardiziranem jeziku. EPC je razvil vrsto smernic za vzpostavitev SEPA, ki opredeljujejo uporabo sporočilnih standardov UNIFI.

EPC je odločil, da bodo standardi UNIFI obvezni v medbančnih odnosih, priporočajo pa se tudi za odnose med uporabniki in banko.

Kaj so standardi?

Standardi so pravila, ki določajo tehnologijo, ravnanje in medsebojno delovanje. Tehnični standardi so potrebni zato, da se omogoči medsebojno delovanje in interoperabilnost informacijskih sistemov ter da se spodbuja avtomatizacija plačilnega procesa.

ELEMENTI SEPA

> PRAVNI OKVIR

Predlagana Direktiva o plačilnih storitvah (DPS) določa potreben pravni okvir za plačila SEPA, ki se bo uporabljal tudi za obstoječe nacionalne plačilne produkte. Predlog vsebuje tri glavne gradnike.

PRAVICA OPRAVLJATI PLAČILNE STORITVE ZA JAVNOST

Cilj Direktive je uskladiti zahteve dostopa na trg za nebančne ponudnike plačilnih storitev. To bo ustvarilo enake konkurenčne pogoje z večjo konkurenco na nacionalnih trgih, vstop novih ponudnikov storitev pa bo omogočil sledenje najnovejšim dogajanjem na trgu.

PREGLEDNOST IN OBVEZNE INFORMACIJE

Ta direktiva bo zagotovila jasen in jedrnat niz usklajenih zahtev glede informacij, ki jih morajo izpolnjevati vsi ponudniki plačilnih storitev, če nudijo plačilne produkte SEPA ali obstoječe nacionalne plačilne produkte. To bo uporabnikom omogočilo večjo preglednost in bo v celoti uskladilo nacionalna pravila, ki so sedaj zelo različna.

Kaj je DPS?

1. decembra 2005 je Evropska komisija predstavila svoj predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o plačilnih storitvah na notranjem trgu. Ta direktiva bo zagotovila, da se za vsa plačila, opravljena v Evropi, uporablja enak pravni okvir.

PRAVICE IN OBVEZNOSTI UPORABNIKOV IN PONUDNIKOV PLAČILNIH STORITEV

Direktiva bo zagotovila jasnost in gotovost glede temeljnih pravic in obveznosti uporabnikov in ponudnikov plačilnih storitev. Zagotovila bo tudi potreben pravni okvir za SEPA, ker bo uskladila obstoječe nacionalne pravne zahteve, ki se sedaj med sabo razlikujejo.

SEPA IN EUROSISTEM

> VIZIJA EUROSISTEMA GLEDE SEPA

Eurosistem ima naslednjo vizijo glede SEPA:

„Eurosistem vidi SEPA kot povezan trg plačilnih storitev, kjer obstaja učinkovita konkurenca in kjer znotraj euroobmočja ni delitve na čezmejna plačila in plačila znotraj države.“ Skupna izjava Evropske komisije in Evropske centralne banke, maj 2006

Zakaj je Eurosistem vključen v SEPA?

Zanimanje Eurosistema za projekt SEPA in za finančno povezovanje plačilnih sistemov na splošno temelji na vlogi Eurosistema, kakor je določena v Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti, da podpira nemoteno delovanje plačilnih sistemov in varuje finančno stabilnost.

> GLAVNA POZORNOST EUROSISTEMA

Eurosistem poziva k odpravi vseh tehničnih, pravnih in poslovnih ovir med sedanjimi nacionalnimi plačilnimi sistemi ter k temu:

- > da sta shema kreditnih plačil in shema direktnih obremenitev SEPA na voljo vsem uporabnikom;
- > da se odpravijo tehnične ovire, ki preprečujejo celovit in splošno razširjen čezmejni sprejem kartic;
- > da se vzpostavijo razmere, v katerih bo mogoče doseči vse upravičence.

SEPA IN EUROSISTEM

> ZAGOTOVITEV NASTANKA SEPA

Eurosistem bo uresničitev SEPA podprl s tem, da bo deloval kot katalizator za dejavnosti zasebnega sektorja ter bo:

- > zagotavljal smernice in oblikoval pričakovanja, da bi dobili tak trg plačil malih vrednosti, ki bo najbolje koristil EU;
- > sodeloval z javnim sektorjem in tako zagotovil, da bo javni sektor v vseh državah med prvimi, ki bo uporabljal plačilne produkte SEPA;
- > sodeloval z uporabniki na splošno in tako zagotovil, da bo EPC upošteval njihova pričakovanja;
- > prispeval k usklajenemu obveščanju:
 - > na čezmejni ravni z Evropsko komisijo in EPC ter tako usklajeval njune dejavnosti obveščanja;
 - > na državni ravni s koordinacijskimi organi, ki so bili ustanovljeni v vseh državah euroobmočja. V teh organih so predvsem predstavniki nacionalnih vlad, nacionalnih bančnih združenj in nacionalnih centralnih bank. Njihov namen je omogočiti vzpostavitev gradnikov SEPA in zagotoviti, da so banke v posamezni državi obveščene o SEPA in nanjo pripravljene.

SEPA IN EUROSISTEM

> DOLGOROČNA PRIČAKOVANJA EUROSISTEMA

Nadaljnji razvoj domačega trga eurskih plačil malih vrednosti bo spodbudil prenovu, utrditev in preureditev sedanjih načinov dela. Eurosistem dolgoročno pričakuje, da bodo vsa plačila v euroobmočju postala domača in dosegla takšno raven varnosti in učinkovitosti, ki bo najmanj enaka danes najboljše delujočim nacionalnim plačilnim sistemom.

KAKOVOST

S SEPA bo vzpostavljeno takšno območje eurskih plačil, kjer plačila potekajo enako hitro in enostavno kot v zdajšnjih najboljše delujočih nacionalnih plačilnih sistemih oziroma še boljše.

VKLJUČITEV ZINTERESIRANIH STRANI

Vse zainteresirane strani bodo obveščene o razvoju SEPA in povabljene, da izrazijo svoje zahteve. Čeprav bo SEPA kratkoročno izziv za vse, dolgoročno ponuja veliko priložnost, s katero bo mogoče izkoristiti prednosti evropskega povezovanja in tehnološkega napredka.

VARNOST

Stranke bodo pri uporabi plačilnih instrumentov SEPA uživale večjo varnost, pri čemer bodo doslednost zagotavljali najmanjši varnostni standardi, ki veljajo za plačilne instrumente SEPA.

STANDARDIZACIJA

Vsa plačila v euroobmočju bodo podpirala avtomatizirano obdelavo plačil od začetka do konca, ki temelji na odprtih in elastičnih standardih.

IZBIRA

Vse zainteresirane strani bodo lahko izbirale med popolnoma preglednimi plačilnimi instrumenti SEPA in ne bodo omejene z državnimi mejami. Stranke bodo imele pri vseh plačilnih produktih široko izbiro med bankami, plačilnimi karticami in različnimi možnostmi obdelave pooblastil za direktno obremenitev. Finančne institucije pa bodo lahko izbirale tudi med številnimi ponudniki plačilne infrastrukture in centri za procesiranje kartic.

KONKURENCA

S SEPA bo vzpostavljena večja konkurenca, saj bo euroobmočje postalo povezan trg, kjer bodo lahko ponudniki svoje storitve ponujali na celotnem trgu euroobmočja.

KOLOFON

© Evropska centralna banka, 2006

Naslov	Kaiserstrasse 29, 60311 Frankfurt am Main, Nemčija
Poštni naslov	Postfach 16 03 19, 60066 Frankfurt am Main, Nemčija
Telefon	+49 69 1344-0
Spletna stran	http://www.ecb.int
Faks	+49 69 1344-6000
Teleks	411144
Ureditev in oblikovanje	Alexander Weiler, Visuelle Kommunikation, Hünstetten, Nemčija
Tisk	Kern & Birner GmbH & CO KG, Frankfurt am Main, Nemčija

Vse pravice so pridržane.

ISBN (spletna izdaja) 978-92-899-0118-5

